

# Kā Latvijā un Eiropā ievieš aizsardzības tehnoloģiju inovācijas un kādas iespējas ir Latvijas uzņēmējiem?

*Avots: Sargs.lv*

**Aizsardzības tehnoloģijās ir jāiegulda, jo ar aizsardzības inovāciju palīdzību ir iespējams palīdzēt no kara atgriezties mājās vairāk cilvēkiem, kā arī labāk pasargāt mājās palikušos. Kopumā aizsardzības joma ir sarežģīta un inovatoriem tajā ir grūti ienākt. Tomēr, ja ir patiesa vēlme un neatlaidība, nekas nav neiespējams. Ir pieejams diezgan plašs dažādu finansiāla atbalsta instrumentu klāsts.**

Aizsardzības ministrijas valsts sekretāra vietnieks plānošanas jautājumos Uģis Norītis diskusijā jaunuzņēmumu un tehnoloģiju konferencē "TechChill" uzsvēra, ka visgrūtākais ir pāriet no inovācijas uz nozarē lietojama produkta stadiju. Kopumā aizsardzības joma ir sarežģīta un inovatoriem tajā ir grūti ienākt. U. Norītis teic, ka tas ir tieši tāpēc, ka "cena" šajā nozarē ir tik augsta. Lai riskētu, ir jābūt pamatojumam.

**"Ekipējumam ir jāstrādā ne tikai miera laikā, bet arī krīzē. Mēs sagaidām, ka inovatori spēj izskaidrot, kā jaunais risinājums strādās, kā tas tiks nodrošināts visa veida apstākļos," viņš saka.**

Tāpēc nozare sagaida, ka inovatori saprot, ko paši piedāvā. "Inovatoriem ir daudz jārunā ar galalietotājiem," teic U. Norītis.

## **Pieejami inovāciju un aizsardzības sadarbības instrumenti**

Aizsardzības ministrija fokusējas uz konkurētspējas veicināšanu un inovāciju straujāku nonākšanu līdz gala patērētājam. Ministrija, attīstot sadarbību ar uzņēmumiem, inovatoriem, piedāvā īpašas atbalsta programmas – grantu programma zemākas gatavības produktiem un speciāla pētniecības un attīstības programma sadarbībai ar nobriedušākiem uzņēmumiem. Tāpat uzņēmumiem ir pieejamas dažādas Eiropas Aizsardzības fonda (EAF) atbalsta programmas.

Viena no tādām ir ES Aizsardzības inovāciju shēma (EUDIS). Tā nodrošina instrumentu kopumu mazajiem un vidējiem uzņēmumiem (MVU), tostarp jaunuzņēmumiem, kā arī citiem netradicionāliem dalībniekiem aizsardzības ekosistēmā, kam tādējādi ir plašākas iespējas piekļūt EAF.

EUDIS mērķis ir samazināt ienākšanas barjeras aizsardzības nozarē mazākiem uzņēmumiem un inovatoriem, koncentrējoties uz tehnoloģisko gatavību un tirgus briedumu. EUDIS atbalsta inovatorus visā attīstības ciklā, palīdzot attīstīties, paplašināt darbību, demonstrēt savus risinājumus, augt un veiksmīgi ienākt tirgū.

No Latvijas uzņēmumiem EUDIS programmas ietvaros veiksmīgi startējis “Ascent Lumina” - jaunuzņēmums, kas specializējas sintētisku RGB un termālo attēlu izstrādē robustiem datorredzes mākslīgā intelekta modeļiem. “Ascent Lumina” tika izvēlēts starp 20 labākajiem uzņēmumiem EUDIS biznesa akceleratora kohortā 2025. gada pavasarī. Jāpiebilst arī, ka šī paša gada maijā tieši Rīgas Tehniskajā universitātē notika EUDIS aizsardzības tehnoloģiju hakatons.

Pavisam nesen Eiropas Komisija (EK) nāca klajā ar jaunu 115 miljonu eiro vērtu finanšu instrumentu AGILE, kura mērķis ir palīdzēt inovatīvām aizsardzības tehnoloģijām ātrāk pāriet no laboratorijas līdz praktiskai izmantošanai. Šis instruments paredzēts galvenokārt maziem un vidējiem uzņēmumiem, tostarp jaunuzņēmumiem.

AGILE ietvaros tiks atbalstīti 20–30 projekti, nodrošinot finansējumu līdz 100 % apmērā visām attiecināmajām izmaksām. Lai sekmētu ātru inovāciju ieviešanu, uzņēmumiem būs iespēja saņemt atlīdzinājumu par izdevumiem, kas radušies laikposmā līdz trim mēnešiem pirms projektu pieteikumu iesniegšanas termiņa.

Lai veicinātu investīcijas aizsardzības spējās, Eiropas Savienība ir izveidojusi arī instrumentu SAFE (Security Action for Europe), kas paredz līdz 150 miljardiem eiro aizdevumos dalībvalstīm kopīgu aizsardzības projektu finansēšanai.

## **Līderība dronu nozarē**

EK jau pirms gada prezentēja *Balto grāmatu par Eiropas aizsardzības nākotni* – “*Gatavība 2030*”, kuras mērķis ir stiprināt

Eiropas aizsardzības spējas līdz 2030. gadam. Daļa no šī plāna ir vērienīgs aizsardzības pasākumu kopums, kas tostarp nodrošina finanšu instrumentus Eiropas Savienības dalībvalstīm, lai veicinātu investīciju pieaugumu aizsardzības spēju attīstībā.

Izstrādāts arī ceļvedis ar skaidriem mērķiem un starpposma atskaides punktiem, lai līdz 2030. gadam sasniegtu Baltajā grāmatā minēto aizsardzības gatavību. Tajā nosauktas spēju koalīcijas, ko veido ES dalībvalstis. Latvija kopā ar Nīderlandi un Horvātiju vada spēju koalīciju dronu un pretcionu jomā

Latvija ir arī iniciējusi Dronu koalīcijas izveidi. Latvija to vada kopā ar Apvienoto Karalisti. Pateicoties šai iniciatīvai, Latvija ir ievērojami progresējusi bezpilota lidaparātu ražošanā. Šī iniciatīva ir ne tikai stiprinājusi nacionālās aizsardzības spējas, bet arī nodrošinājusi jaunas iespējas vietējiem uzņēmējiem, pētniecībai un militārajai industrijai kopumā.

Īpaši jāizceļ Latvijas dronu ražošanas uzņēmuma "Origin Robotics" panākumi. EK tam piešķir 4,5 miljonu eiro finansējumu no EAF. Finansējuma mērķis ir radīt bezpilota tehnoloģijās balstītu spēju veikt mērķu norādi, būtiski paplašinot precīzi vadāmās munīcijas izmantošanas iespējas. Šādu spēju ieviešana ir Eiropas līmeņa inovācija, kas būtiski stiprinās arī Latvijas bruņoto spēku aizsardzības spējas bezpilota tehnoloģiju jomā.

Šobrīd arī ar citiem Latvijas aizsardzības nozares uzņēmumiem notiek pastāvīga sadarbība dronu ražošanas nozarē, lai nogādātu Ukrainai dažādas kapacitātes kaujas dronus atbilstoši aktuālajām vajadzībām un testēšanas prasībām. Un 2026. gada 27. maijā Rīgā jau otro reizi norisināsies Dronu samits, pulcējot līdz pat 2000 dalībnieku, tostarp starptautiskās Dronu koalīcijas dalībvalstu politiskos līderus, militāros ekspertus, zinātniekus, industrijas pārstāvjus un dronu nozares līderus no NATO un sabiedrotajām valstīm.